

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 211/04-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. júna 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. Heleny Ištvánovej, bytom P. H., ktorou namietala porušenie čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 3, čl. 36 písm. a) a čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky Slovenskou republikou, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. Heleny Ištvánovej **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. apríla 2004 doručená sťažnosť Mgr. Heleny Ištvánovej, bytom P. H. (ďalej len „sťažovateľka“), zo 4. apríla 2004, ktorou namietala porušenie čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 3, čl. 36 písm. a) a čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenskou republikou.

Sťažovateľka namietala diskrimináciu ustanovením § 141 ods. 2 písm. c) bodu 1 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) upravujúceho nároky zamestnanca pri dôležitých osobných prekážkach v práci

(v danom prípade pri sprevádzaní rodinného príslušníka do zdravotníckeho zariadenia na vyšetrenie alebo ošetrovanie pri náhlom ochorení alebo úraze a na vopred určené vyšetrenie, ošetrovanie alebo liečenie), a to z dôvodu, že zákonná úprava obsiahnutá v označenom ustanovení nezohľadňuje situáciu matiek s viacerými deťmi, priznávajúc v uvedených prípadoch paušálne nárok na pracovné voľno s náhradou mzdy len jednému z rodinných príslušníkov, a to najviac v rozsahu siedmich dní v kalendárnom roku, čo znevýhodňuje rodiny s viacerými deťmi, pričom poskytnutie neplateného voľna (v prípadoch sprevádzania dieťaťa do zdravotného zariadenia nad uvedený limit) jednoznačne nie je primeranou kompenzáciou, práve s ohľadom na horšiu finančnú situáciu viacdetských rodín.

Podľa sťažovateľky dochádza ustanovením § 141 ods. 2 písm. c) bodu 1 Zákonníka práce k jej diskriminácii ako pracujúcej matky s viacerými deťmi, čo je v rozpore s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj s čl. 13 ods. 3 ústavy.

Sťažovateľka taktiež uviedla, že má vysokoškolské vzdelanie a vo svojom odbore pracuje už sedemnásť rokov. Je matkou štyroch maloletých detí, pričom jej manžel sa osobne celodenne stará o ich ťažko zdravotne postihnutého štyri a pol ročného syna (odkázaného na celodennú osobnú starostlivosť vzhľadom na charakter a mieru - 80% diagnostikovanej funkčnej poruchy) poberajúc rodičovský príspevok, pričom jediná kompenzácia, ktorú dieťa pri svojom zdravotnom stave poberá, je kompenzačný príspevok vo výške 300 Sk mesačne.

Sťažovateľka namieta, že finančná a sociálna situácia jej rodiny „vedie až k neschopnosti pokryť potrebné bežné životné náklady (...) i potrebnú zdravotnú starostlivosť“. Najmä ťažko zdravotne postihnutý syn je odkázaný na zvýšenú zdravotnú starostlivosť a pravidelné kontroly u viacerých odborníkov. Dieťa je pri cestovaní odkázané na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, ktoré však rodina nevlastní. Pri preprave k lekárom mimo územia okresu, v ktorom rodina sťažovateľky býva, bolo prevážané sanitkou. Zavedením poplatkov za prevoz sanitkou i pre sprievodcu dieťaťa sa pre rodinu stal takýto prevoz finančne nedostupným.

Sťažovateľka namieta, že uvedenú situáciu možno evidentne považovať za porušenie základného práva na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby umožnila dôstojnú životnú úroveň, zaručeného v čl. 36 písm. a) ústavy, ako aj porušenie základného práva na ochranu zdravia a zabezpečenie lekárskej starostlivosti zaručeného v čl. 40 ústavy, pričom Slovenská republika si svoju povinnosť garantovať zabezpečenie uvedených základných práv voči sťažovateľke a jej rodine neplní.

Sťažovateľka poukazuje, že ako občianka Slovenskej republiky má právo na právnu ochranu proti škode spôsobenej konaním iných osôb. V tomto kontexte uvádza, že *„rozsiahla skupina občanov nemá uhradené povinné poistné odvody a napriek tomu sami – resp. osoby, za ktoré majú povinnosť platiť poistné odvody – využívajú zdravotnú starostlivosť bezplatne“*, čím vzniká sťažovateľke *„ako platiacemu poistencovi škoda. (...) Bezplatným využívaním zdravotnej starostlivosti dlžníkmi povinných poistných zdravotných odvodov dochádza aj k porušeniu Ústavy SR v čl. 40, nakoľko bezplatná zdravotná starostlivosť je garantovaná len na základe zdravotného poistenia. (...) Je tým porušované i v čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 Ústavy SR garantované právo rovnosti občanov bez neoprávneného zvýhodňovania či znevýhodnenia“*.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd takto rozhodol: *„... že znevýhodnenie navrhovateľky nezohľadnením počtu rodinných príslušníkov v ustanovení dotknutého paragrafu je porušením základného práva rovnosti občanov, garantovaného čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 Ústavy SR (...)*

že sociálna situácia navrhovateľky je porušením základného práva mzdy na dôstojný život, garantovaného čl. 36 Ústavy SR (...)

že finančná nedostupnosť potrebnej zdravotnej starostlivosti pre navrhovateľku a jej rodinu je porušením čl. 40 Ústavy SR zo strany SR voči navrhovateľke a jej rodine (...)

že neodôvodnené využívanie bezplatnej zdravotnej starostlivosti dlžníkmi poistných odvodov je porušením základného práva rovnosti občanov, garantovaného čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 Ústavy SR (...)“

II.

Podľa čl. 36 ústavy majú zamestnanci právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä právo na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby im umožnila dôstojnú životnú úroveň.

Podľa čl. 40 ústavy každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavná sťažnosť je osobitným právnym prostriedkom nápravy, na základe ktorého poskytuje ústavný súd ústavnú ochranu fyzickým osobám alebo právnickým osobám pred neoprávnenými zásahmi majúcimi podobu právoplatného rozhodnutia, opatrenia či charakter iného zásahu (napr. procesného postupu alebo nečinnosti orgánu verejnej moci v konaní) do základných práv alebo slobôd sťažovateľov, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje všeobecný súd a sťažovateľ ju nedosiahol ani po vyčerpaní účinných a dostupných právnych prostriedkov nápravy, na uplatnenie ktorých ho oprávňoval zákon.

Nevyhnutnou podmienkou konania ústavného súdu o individuálnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy je vznesenie relevantných námietok zo strany sťažovateľa spočívajúcich v uvedení skutočností svedčiacich o porušení jeho základných práv alebo slobôd rozhodnutím, opatrením, procesným postupom, príp. inou aktivitou alebo nečinnosťou konkrétneho orgánu verejnej moci (orgánu štátnej správy, územnej alebo záujmovej samosprávy, súdu atď.).

Pokiaľ takéto konkrétne skutočnosti v argumentácii sťažovateľa obsiahnuté nie sú, ústavný súd sťažnosť odmietne (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Pri predbežnom prerokovaní tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 36 písm. a) a čl. 40 ústavy, vychádzal ústavný súd zo znenia čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Z argumentácie obsiahnutej v sťažnosti nevyplýva príčinná súvislosť tiesnivej sociálnej situácie sťažovateľky s protizákonným rozhodnutím, opatrením, procesným postupom, či iným konaním, resp. opomenutím konkrétneho orgánu verejnej moci.

Sťažnosť sťažovateľky aj napriek závažnosti skutočností v nej uvedených, neobsahovala údaje, z ktorých by vyplývala možnosť preukázania po jej prípadnom prijatí na ďalšie konanie, že porušením zákona zo strany konkrétneho orgánu verejnej moci došlo k zásahu do označených základných práv sťažovateľky, proti ktorému nedisponovala žiadnym účinným a dostupným právnym prostriedkom nápravy.

Z rovnakého dôvodu nie je možné meritórne prerokovať a prípadne vysloviť porušenie základného práva sťažovateľky v dôsledku neplnenia si povinnosti platiť poisťné platiteľmi poisťného v zmysle § 10 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov.

Vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala diskrimináciu ustanovením § 141 ods. 2 písm. c) bodu 1 Zákonníka práce je potrebné uviesť, že o prípadnom nesúlade všeobecne záväzného právneho predpisu, jeho časti alebo konkrétneho ustanovenia s ústavou, resp. s jej jednotlivými ustanoveniami vrátane ustanovení týkajúcich sa základných práv a slobôd by ústavný súd mohol rozhodovať iba v osobitnom type konania podľa čl. 125 ústavy (konanie o súlade právnych predpisov), a nie v konaní o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ústavy, pričom sťažovateľka nepatrí medzi subjekty aktívne legitimované na iniciovanie konania o súlade

právnych predpisov (čl. 130 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 140 ústavy, § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a § 18 ods. 1 zákona o ústavnom súde), (III. ÚS 212/03).

Na základe uvedených skutočností ústavný súd v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť pri jej predbežnom prerokovaní pre zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2004